

УДК 378.1+37.00.04.03.42

РЕАЛІЗАЦІЯ МОЖЛИВОСТЕЙ МЕДІАПЕДАГОГІКИ ЯК МЕТОДИКО-ТЕХНОЛОГІЧНА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ

Ястремська С.О., к. б. н.,
доцент, директор

Навчально-науковий інститут медсестринства
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського
Міністерства охорони здоров'я України»

У статті проаналізовано актуальність впровадження ідей медіапедагогіки у вищу медсестринську освіту, розкрито сутність основних дефініцій, визначено проблемне коло й уточнено понятійно-термінологічний апарат дослідження. Проведено аналіз останніх досліджень і публікацій, які стосуються обґрунтування важливості та необхідності впровадження медіаосвітніх технологій у підготовку майбутніх магістрів сестринської справи. Досліджено роль мережевих технологій як необхідного інструментарію для впровадження і розвитку ідей дистанційної медіапедагогіки у сучасному інформаційному суспільстві.

Ключові слова: медіапедагогіка, медіаосвітні технології, медіадіяльність, інформаційно-комунікаційні технології, інформатизація вищої медсестринської освіти, мережеві технології.

В статье проанализирована актуальность внедрения идей медиапедагогика в высшее медсестринское образование, раскрыта сущность основных дефиниций, определен проблемный круг и уточнен понятийно-терминологический аппарат исследования. Проведен анализ последних исследований и публикаций, касающихся обоснования важности и необходимости внедрения медиаобразовательных технологий в подготовку будущих магистров сестринского дела. Исследована роль сетевых технологий в качестве необходимого инструментария для внедрения и развития идей дистанционной медиапедагогика в современном информационном обществе.

Ключевые слова: медиапедагогика, медиаобразовательные технологии, медиадеятельность, информационно-коммуникационные технологии, информатизация высшего медсестринского образования, сетевые технологии.

Yastremska S.O. REALIZATION OF OPPORTUNITIES OF MEDIAPEDAGOGY AS A METHODOLOGICAL AND TECHNOLOGICAL CONDITIONS OF EFFICIENCY OF FUTURE MASTERS OF NURSING PROFESSIONAL TRAINING

The relevance of the introduction of the ideas of media pedagogy in higher nursing education are analysed in the article, the essence of the main definitions are revealed, the problem circle is defined and conceptual and terminological apparatus of the study is clarified in the article. The analysis of recent researches and publications concerning the substantiation of the importance and necessity of the implementation of media education technologies in the training of future masters of nursing has been carried out. The role of network technologies as the necessary tools for implementation and development of ideas of distance media pedagogy in the modern information society is explored.

Key words: media pedagogy, media education technologies, media activity, information and communication technologies, informatization of higher nursing education, network technologies.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни у суспільстві, перебудова системи освіти поставила перед ВНЗ завдання модернізації професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи (МСС) на основі інноваційних технологій, зокрема інформаційних та мобільних. У межах становлення нової парадигми вищої медсестринської освіти істотне значення набуває проблема забезпечення адаптації випускників до швидкозмінних життєвих умов. Постанова цих питань особливо актуальна у зв'язку зі зміненими ціннісними орієнтаціями суспільної системи і з

переосмисленням діяльності в усіх сферах життя суспільства й особистості.

Удосконалення професійної підготовки майбутніх МСС, забезпечення її доступності та ефективності підготовки студентів до діяльності в інформаційному суспільстві вимагає врахування процесів стрімкого інформаційно-технологічного розвитку різних сфер. В усталеному розумінні перехід до інформатизованого суспільства полягає у загальнодержавному процесі інформатизації, що охоплює комп'ютеризацію (комп'ютерне забезпечення), медіатизацію (зростання якості інформації й інформатив-

на спрямованість суспільного розвитку) та інтелектуалізацію (зростання ролі й можливостей для розвитку інтелекту особистості).

У сучасних умовах інформатизації суспільства перед ВМНЗ стоїть завдання підготовки всебічно розвиненої особистості, професіонала з гнучким мисленням, здатного успішно вирішувати різноманітні професійні завдання, самостійно здобувати нові медсестринські знання протягом життя і пристосовуватися до постійних змін у сучасному світі. Підготовка такої особистості не може відбуватися лише у межах традиційної професійної підготовки, тому необхідно використовувати інноваційні та ефективні методи навчання, які здатні забезпечити активний розвиток медіаосвіти в Україні, визначальна мета якого – розвиток критичного мислення, медіаграмотності, медіакомпетентності особистості. Всебічне використання в освітньому процесі медіатехнологій сприяє гуманізації освіти та збільшенню ефективності навчання, активізації навчальної діяльності шляхом збільшення частки самостійної роботи у навчальній діяльності студентів, введення елементів дослідницького характеру, що і є визначальним для розвитку творчої особистості майбутніх магістрів сестринської справи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті інформатизації освіти з'явилися численні дослідження щодо реалізації сучасних інформаційних технологій в освіті (В. Кремень, К. Люшук); впливу медіа на суспільство й особистість (Д. Бакінгем, Ж. Гоне, Дж. Лалла); використання матеріалів засобів масового інформування (Г. Онкович, В. Різун, Н. Саєнко та ін.), медіатехнологій (Л. Баженова, В. Грошева та ін.), використання Інтернету у підтримці освітнього процесу (Я. Глинський, Л. Ковальчук, В. Рижковський та ін.), відеохостингу, наприклад, YouTube (А. Семенець, А. Швець, А. Райкос (А. Raikos) та ін.), соціальних мереж (Л. Манюк) та медичних додатків у медсестринській освіті (С. Іщук), а також мобільного контенту для проведення занять у ВМНЗ (Є. Лубіна, Р. Іллоуей (R. Ellaway)). Однак науковцями недостатня увага приділяється проблемі використання дистанційної медіапедагогіки зі зміщенням акценту на самостійне вивчення матеріалу, зміну типу взаємодії викладачів і студентів, впровадження інноваційних інформаційних технологій у вищу медсестринську освіту.

Метою статті є визначення шляхів реалізації медіапедагогіки для забезпечення ефективності дистанційної професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у вищих медичних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Застосування автоматизованих систем навчання, виявлене у створенні комп'ютерних засобів навчання і контролю знань, дозволило значно вдосконалити професійну підготовку у ВМНЗ, поклавши початок новому напрямку у педагогіці – *медіапедагогіки*. Медіапедагогіка, як зазначає Г. Онкович, дає змогу розширити уявлення про інформатизацію сучасної освіти, розглянути сучасне розуміння медіазасобів, їх види та освітні функції, розкрити дидактичні, психолого-педагогічні та методичні аспекти застосування медіа у навчанні, дослідити способи застосування різних медіазасобів в освітньому процесі та сприяє формуванню практичних навичок використання освітніх медіапродуктів і ресурсів для вирішення освітніх, виховних, дослідницьких завдань [1, с. 359]. Заради об'єктивності слід зазначити, що поняття «медіапедагогіки» пов'язане з вирішенням проблем інтеграції освіти і нових інформаційних технологій для повноцінного використання освітніх цінностей і цілей навчання та технологічних досягнень для розширення освітніх можливостей ВМНЗ.

Як ілюстрацію вищенаведеної тези дозволимо собі визначити новий вектор розвитку педагогічної наукової парадигми – медіапедагогіку – це спосіб формування гармонійної особистості в її відносинах з медіа і соціореальностями [2, с. 150], певну сукупність методик, які базуються на комплексному застосуванні медіа та забезпечують розвиток творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, вмінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінки медіатекстів.

Медіапедагогіка у вищій медсестринській освіті є складною системою процесів отримання, засвоєння, інтерпретації інформації за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації (медіа). Інформація є базовим і визначальним елементом системи професійної підготовки майбутніх МСС в умовах дистанційного навчання (ДН), тому виникає питання щодо вдосконалення та створення методичних розробок способів освоєння інформаційного потоку. В основу медіапедагогічного підходу покладено *медіадіяльність*, яка сприяє:

1) підготовці майбутніх МСС до життя в інформаційному просторі;

2) оперуванню медіаресурсами для задоволення особистих потреб і інтересів, реалізації у навчальній і професійній діяльності з урахуванням власних здібностей, інтересів, ціннісних орієнтацій та досвіду;

3) розвитку здатності й умінь самостійно вчитися за допомогою і на матеріалі медіа,

активізації отриманих знань у потрібний момент.

Показово, що медіапедагогіка є не абсолютно новою й альтернативною педагогічною парадигмою. Йдеться лише про зміну освітніх акцентів: від споживача і користувача інформаційних технологій до активного й осмисленого суб'єкта соціальної комунікації. Ідея свідомої дії суб'єкта є ключовою суттю медіапедагогіки. У цьому контексті досить актуальною є думка Г. Немец, який, розкриваючи сутність педагогічного потенціалу медіапедагогіки, вказує на її багатоаспектність:

- гносеологічний (пізнання закономірностей масової комунікації),
- культурологічний (аналіз медіакомунікацій у системі масової культури),
- комунікативний (розвиток комунікативних компетенцій масової аудиторії),
- критичний аспект (розвиток критичного мислення у масової аудиторії).

Звідси випливає, що основним завданням медіапедагогіки є формування у масової аудиторії, зокрема й у студентів, аксіологічних концептів, які є нормативними і культурно-ціннісними критеріями відбору та засвоєння інформації, яка циркулює у медійному просторі [3, с. 78].

Таким чином, медіапедагогіка спрямовується на визначення цілей, які визначаються відповідно до проблем медіа, і вибір педагогічно обґрунтованих заходів, необхідних для досягнення цих цілей, та передбачає здійснення всіх наукових дій для пошуку та / або перевірки цілей, засобів, гіпотез, які стосуються медіа. Водночас, основним предметом медіапедагогіки є не різні види медіа, а різні форми спілкування, контакту з різними видами медіа.

Викладене вище дає підстави стверджувати, що медіапедагогіка як наука і практика за своєю складовою природою відповідає не лише за освітні процеси, які здійснюються за допомогою сучасних медіасистем [4, с. 12]. У когнітивному плані вона відповідає за формування у майбутніх МСС знань нового типу, створення нових дискурсів і онтологій, які трактують вже наявні картини світу або їхні відокремлені фрагменти.

Відтак, в освітньому процесі підготовки майбутніх МСС ідеї медіапедагогіки реалізуються шляхом дистанційного навчання за допомогою *медіаосвітніх технологій*, мобільних та портативних, мережі Інтернет та самостійної безперервної освіти студентів медіазасобами. Реалізація ідей медіапедагогіки у дистанційній професійній підготовці майбутніх МСС зорієнтована на розвиток загального інтелектуального і професійно-

го рівня майбутніх медичних сестер. Здійснення освітнього процесу з використанням медіаосвітніх технологій створюють необмежені можливості для накопичення індивідуального досвіду майбутніх МСС, які повинні орієнтуватися у сучасному медіапросторі, розуміти основні принципи функціонування різних видів інформації, знати правила організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа, збирати, обробляти, зберігати і передавати інформацію з урахуванням пріоритетів професійної діяльності.

Відтак, основним завданням медіапедагогіки є соціалізація студентів та їхня адаптація до професійної діяльності у соціальній системі. Дистанційне навчання як основна складова *дистанційної медіапедагогіки* визначається у двох іпостасях. З одного боку, ДН розглядається як певний обмін інформацією між студентами і викладачами за допомогою електронних мереж або інших засобів телекомунікації [5, с. 159]. У межах другого підходу домінантою є *продуктивна діяльність* студентів, яка вибудовується за допомогою сучасних засобів телекомунікації. Цей підхід передбачає інтеграцію інформаційних і педагогічних технологій. Особистісний [6], креативний [7] і телекомунікативний [8] характер освіти є основними рисами ДН цього типу. Ще однією перевагою ДН є можливість урахування індивідуального темпу навчально-пізнавальної діяльності кожного студента, насичений і швидкий зворотній зв'язок з викладачем-тьютором та віртуальними однокурсниками.

Дистанційна медіапедагогіка з позиції віртуальної освіти є ситуативною, оскільки особливості її застосування визначаються конкретними умовами навчання і тією освітньою ситуацією, яка існує у цьому просторі, у цей час та між цими суб'єктами та об'єктами освіти [9, с. 18]. Необхідною умовою в організації навчання на відстані, з позицій дистанційної медіапедагогіки є врахування психологічних особливостей: зміщення акцентів на самостійну роботу з необмеженими можливостями отримання інформації, впровадження інноваційних методів навчання, які мають характер колективних досліджень та спрямовані на пошук і прийняття рішень у результаті самостійної творчої діяльності [7, с. 73]. Відтак, організація професійної підготовки майбутніх МСС на основі ідей дистанційної медіапедагогіки істотно зміщує акценти педагогічного процесу у бік активного самонавчання, що сприяє виробництву нового інтелектуального продукту та уможливорює дорожчання і корекцію вихідного навчального матеріалу в освітньому процесі.

Переваги використання ідей дистанційної медіапедагогіки в освітньому процесі ВМНЗ стають особливо відчутними зі застосуванням інформаційних систем освітнього призначення, різного роду ІКТ, мультимедіа та можливостей Інтернету, його сервісних засобів (серверів), які забезпечують можливість доступу користувачів до великих масивів інформації (файлові сервери, сервер новин або списків розсилки, FTP-сервер, сервер доступу (TELNET), сервер баз даних) [6].

Нині існує значна кількість уже звичних мережевих засобів, які використовуються у повсякденному житті та у вищій медсестринській освіті:

- Gopher – засіб пошуку інформації у мережах;
- WAIS (Wide-area Information Server) – засіб для роботи з сукупністю баз даних на основі природної мови;
- WWW (W3) – засіб роботи у мережі з гіпертекстами;
- IRC (Internet Relay Chat) – засіб для переговорів у реальному часі.

Отже, дистанційна медіапедагогіка досліджує проблеми організації та підтримки освітнього процесу майбутніх МСС за допомогою електронних носіїв інформації та інформаційно-комунікаційних технологій, серед яких: веб-простір, комп'ютерне програмне забезпечення, електронна пошта, чати, форуми, віртуальні освітні портали, телебачення, відеолекції тощо.

Висновки. Професійна підготовка майбутніх МСС заснована на ідеях дистанційної медіапедагогіки та реалізації високого дидактичного потенціалу мобільних і портативних пристроїв і технологій, формує нове бачення навчання студентів та є передумовою формування нової освітньої моделі у вищій школі. У цьому контексті ДН повністю змінює процес навчання, оскільки мобільні та портативні пристрої, мережа Інтернет не лише модифікують форми подачі матеріалу і доступу до нього, а й сприяють створенню нових форм пізнання. Саме тому навчання стає своєчасним, достатнім і персоналізованим (just-in-time, just-enough, just-for-me).

У межах дослідження дефініція «дистанційна медіапедагогіка» розглядається як спеціальна галузь педагогіки, наука про освіту, яка розкриває закономірності розвитку особистості у дистанційному освітньому процесі за допомогою портативних пристроїв та характеризується мультимедійністю, структурованістю, доступністю, модульністю й інтерактивністю.

Таким чином, у розробці системи професійної підготовки майбутніх МСС у ВМНЗ

засобами ДН виявлені такі принципові переваги реалізації дистанційної медіапедагогіки:

- ДН з використанням портативних пристроїв робить навчання індивідуальним та персоналізованим, розширює межі навчального процесу шляхом навчання у будь-якому місці у будь-який час;
- більш висока дидактична ефективність інформаційних технологій навчання у порівнянні з традиційними;
- гнучкість, можливість швидкого доступу до інформації сприяє підвищенню якості навчання майбутніх МСС;
- навчальні матеріали легко поширюються між користувачами завдяки сучасним бездротовим технологіям (WAP, GPRS, EDGE, Bluetooth, Wi-Fi).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Онкович Г.В. Технології медіаосвіти / Г.В. Онкович // Вища освіта України ; тем. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти». – 2007. – Т. 5 (додаток 3). – С. 357–363.
2. Кремінський Б.Г. Дистанційне навчання як педагогічна технологія: переваги та недоліки / Б.Г. Кремінський // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. Сер.: Педагогічні науки. – 2017. – Вип. 146. – С. 148–151.
3. Немец Г.Н. Феноменология эссеизации социального медиадискурса: стратегии и тактика / Г.Н. Немец // Историческая и социально-образовательная мысль. – 2016. – № 8(4/2). – С. 76–82.
4. Мокрогуз О.П. Медіаосвіта у системі післядипломної педагогічної освіти як відповідь на виклик часу / О.П. Мокрогуз // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Сер.: Педагогічні науки. – 2015. – № 132. – С. 11–14.
5. Журавльова Л.В. Використання сучасних інформаційно-освітніх веб-технологій у додипломній та післядипломній підготовці лікарів у контексті реалізації Закону про вищу освіту / Л.В. Журавльова, Н.А. Лопіна // Медична освіта. – 2016. – № 3. – С. 159–165.
6. Харківська А.А. Дескриптор сучасних педагогічних технологій – тестові технології / А.А. Харківська. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.
7. Арунянц Г.Г. Информационные технологии в медицине и здравоохранении: практикум / Г.Г. Арунянц, Д.Н. Столбовский, А.Ю. Калинин. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2009. – 381 с.
8. Дерезюк А.В. Деякі аспекти сучасної педагогіки медичної освіти / А.В. Дерезюк // Медична освіта. – 2015. – № 3. – С. 26–28.
9. Федорук П.І. Адаптивна система дистанційного навчання та контролю знань на базі інтелектуальних інтернет-технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора тех. наук : спец. 05.13.06 «Інформаційні технології» / П.І. Федорук. – Київ, 2009. – 37 с.